

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 106

Aralık 2022

Editör: Burak Sarı

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Canan Çam Yücel

Web Sorumlusu: Kadir Ahıska, Ramazan Derin

Web Teknik Destek: Burak Sarı

Sosyal Medya Sorumlusu: Dilek Başar Açlan

Yayınlayan: Engelsiz Erişim Derneği

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eeehdergi@engelsizerisim.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

Youtube: www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBI1mOlsPKTcuFafw

İçindekiler

Editörden.....	1
3 Aralık'ınızı Nasıl Alırdınız?.....	3
Erişilebilirlik Nedir?	6
Cimri	15
Üzerime Yapıştı.....	17
Küfretmenin Dayanılmaz Hafifliği.....	20
Çaya Niyet İlaça Kısmet	22
Körlerin Şarkısı (2) “Karanlığın Peygamberleri”	25
Saate Baktım	29
Eşit Şartlarda Rekabet.....	31
Bir Programcının Günlüğü.....	40

Editörden

Yılın son sayısından herkese selamlar dostlar. Biliyorsunuz bu ay yine gündemimizde 3 Aralık vardı. Peki Birleşmiş Milletler tarafından 1992 yılında Dünya Engelliler ve Farkındalık Günü olarak belirlenen 3 Aralık, bizim ülkemizde nasıl anlaşıldı? 3 Aralık'ı gelin toplumumuzun gözünden, Sevgi Mart Göcen'in kaleminden okuyalım.

Bir sınava gireceksin ama hiçbir materyal erişilebilir değil. Kendi imkanlarıyla hazırlanıp girersin sınava. Peki neden herkesin aynı anda girdiği merkezi bir sınavda yeti farkı olanlar göz ardı edilmiştir? Gülcan Altun, girdiği sınavdan sonra “Erişilebilirlik nedir?” diye internette bizler için bir arama yapmış. Bakalım karşısına neler çıkmış.

Hepimiz fırsat buldukça tiyatroya gitmeyi severiz. Nurşen Korkmaz, Vadi İstanbul Turkcell Sahne'de Moliere'in “Cimri” adlı oyununu sesli betimlemeli olarak izleme fırsatı bulunca ortamı bizler için betimlemeyi unutmamış.

Bizler kişi ve kurumlara erişilebilirliği usanmadan anlatmaya çalışırken bindiği toplu taşımada karşılaşmak zorunda kaldığı kör bir dilencinin çizdiği kör imajını ve üzerine yapıştırdığı “yardıma muhtaç” etiketini Canan Çam Yücel bakalım nasıl anlatmış.

Yolda yürürken yardım istemediğin halde biri gelip seni kolundan çekiştirmeye başlar. Eylem Yurtsever, sokakta yürürken işgüzarın birine denk gelmiş ve arkasından biraz sayıp sövünce o kadar rahatlamış ki tüy gibi hafiflemiş.

Dilek Başar Açlan birçok kör ebeveynin de işine yarayabilecek sıvıölçer ile yeni bir keşif yapmış. Aman ha, bakmadan geçmeyin bizden söylemesi.

Burak Sarı geçen ay yazdığı “Körlerin Şarkısı” yazı dizisine devam ediyor. Yazıyı okuyunca Burak'ın ilginç analizlerinin sizin de ilginizi çekeceğine eminiz.

Konuk yazarımız Habil Bozkurt, “Teknolojinin bugünkü kadar gelişmediği dönemlerde yaşayan körler zamanı nasıl ölçüyorlardı?” diye düşünmeye başlamış ve kabartma saatleri anlatmış bu yazısında.

Gerçekten eşit şartlarda mı rekabet ediyoruz? Cevabı, Ali Çolak'ın çevirisinde.

Bilişim köşemizde konuk yazarımız Sarper Arıkan, programlama konusunda hevesli olan ve Bu sürece yeni adım atacak arkadaşlarımızın nereden ve nasıl başlayacaklarını kısaca anlatıyor.

2022 yılında “Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat” idealimizin peşinden koştuk. 2023’te de düşünmeye ve üretmeye devam edeceğiz. Herkese şimdiden iyi bir yıl diliyoruz. 2023 yılında görüşmek üzere.

3 Aralık'mızı Nasıl Alırdınız?

Sevgi Mart Göcen

sevgi.mart@gmail.com

Sayı: 106, Aralık 2022

“3 Aralık'mızı nasıl alırdınız?”

“Ay! Hiç düşünmedim. Dur bakayım, şöyle bol ajitasyonlu bir şeyler yapsak, derneğe sağlam para getirir değil mi? Tamam, biz öyle yapalım. Şu geçenlerde tekerlekli sandalye dağıtanlara gidip ağlayalım. Zaten bugün onlar da şov yapacak yer arıyorlar. Haydi, gidiyoruz arkadaşlar. Aman çokça teşekkür etmeyi, ellerine sarılmayı unutmayın. Yok yok! Sakın teşekkür etmeyin, Allah razı olsun deyin. Seneye kadar yetecek nevaleyi sağlayalım hiç değilse.”

“Aa! Bugün 3 Aralık'tı değil mi? Belediyenin yardım paketlerinden getirin şuraya. Birkaç gazeteciye de haber verin. Şu bizim geçen sene gittiğimiz dernektekileri de çağırın. Ha unutmadan, benim geçen seneki konuşmam neredeydi, onu da bulun. Şimdi kutlamazsak olmaz. Malum seçim falan. Tamam işte, bir iki poz, bir iki baş okşama atlatalım gitsin. Zaten sonra toplantılar var.”

“Engelliler görüşme mi talep etmiş? Öf! Ne isteyecekler yine? Ya ben her gün dükkânında oturup ışığın sinyalini dinleyecek esnafı mı düşüneceğim, bunları mı? Laf anlamıyorlar. Dernekten geldiler, paketleri verdik, daha ne bekliyorlar? Sinyalli ışıkmiş, otobüste anonsmuş, bitmez bunların isteği bitmez. Ha, bir de kaldırımlar vardı ya tekerlekli sandalyeyle inip çıkamıyorlarmış. Çıkma arkadaş, otur evinde. Zaten tekerlekli sandalyedesin, senin neyine gezip dolaşmak. Geçen bir sağır geldi, derdini anlayamadık. Şikâyet etmiş bizi, işaret dili bilen yok diye. Oldu, her işimiz bitti, bir de onu öğrenecektik.”

“Şu benim konuşma metninin fotoğrafını çekin de Twitter'da, Facebook'ta falan paylaşın. Aman, hem belediyenin hesabında hem de benim hesabımda paylaşmayı unutmayın.”

“Eh! Tam günü geldi işte. Şu geçenlerde engellileri refakatçisiz almıyoruz diye basın açıklaması yapıp fırtına koparmaya çalışan bir dernek vardı ya, engellileri refakatçisiz araçlara

alacağız müjdesini verelim de hem günlerini de böyle kutlamış oluruz. Arkadaş, biz onları düşünüyörüz; araca binerken düşerler, nerede inceklerini bilmezler, hayır oturacakları koltuğu bulamıyorlar, bir de refakatçisiz bineceklermiş. Neyse, birkaç güne birisi düşer, yaralar bir yerlerini, ondan sonra tekrar eski yönetmeliği getiririz. Şimdilik ortalık bir durulsun. Hayır, araçlara yapılacak düzenlemeler de ertelendi. Daha sekiz yılımız var. Şimdi neden uğraşayım? Zaten o zaman vakit gelince, bir daha ertelerler. Eee, yaptığım masrafa yazık değil mi? Boş ver, idare etsinler işte böyle.”

Şimdi “Ne diyor bu?” diyeceksiniz. Anlatayım. Hani bu 3 Aralık'ta ekranlardan sevgi kusan, duyar fişkirtan, merhamet püskürten yetkililer var ya, işte yukarıda okuduğunuz cümleler onların iç sesleri ve o iç sesi besleyen dilenci sivil toplum örgütlerinin liderlerinin konuşmaları.

3 Aralık, Birleşmiş Milletler tarafından 1992 yılında Dünya Engelliler ve Farkındalık Günü olarak belirlendi. Belirleniş amacı, yeti farkı olan bireylerin ekonomik, sosyal ve toplumsal alanda karşılaştıkları ketlemeleri tespit ederek ve bunların bilinçli biçimde farkında olarak ortadan kaldırılmasını sağlamaktı. Ancak 3 Aralık bizim ülkemizde çok yanlış anlaşıldı. Aile çevremiz, yakın arkadaşlarımız kutlanacak bir gün diye düşündüler ve gece 00:00'dan itibaren kutlama mesajları attılar. Hatta “Önce ben göndermeliyim çünkü en çok ben seviyorum” yarışına girenler oldu. Yetkililer ve kamu hizmet sunucuları, yeti farkı olan bireylerin başını okşayacak, ceplerine harçlık, evlerine erzak gönderilecek, zaten var olan haklarını bir lütuf sunuyormuş gibi müjdelere ilan edecek bir şov günü olarak düşündüler. Ülkemin güzide zenginleri, bağışlarla kirlenmiş paralarını temizleyecek mübarek bir gün olarak algıladılar. Ama fişkirtılan duyarlar, var olan ketleri yıkamaya yetmedi. Püskürtülen sevgiler nedeniyle kitapların Braille baskıları oluşmadı; çocuklar okullara kabul edilmedi; sağlıkta erişilebilirlik sorunları çözülmedi; kamu binalarına rampalar, erişilebilir yüzeyler yerleşmedi; toplu taşıma araçları ve kaldırımlar erişilebilir hale gelmedi; herkes eğitime, yeteneğine göre bir işe yerleştirilmedi; yeti farkı olan bireyin toplumdaki varlığının bir yük olarak algılanması sona ermedi; yüksek duyar kasarak, sosyal medyada hiçbir betimleme ekmeden paylaştıkları mesajlar, birdenbire dile gelip görselde ne içerdiklerini, üzerlerinde ne yazdığını söylemedi; bir de baktık ki hiçbir sorun çözülmemiş. “O zaman bu işte bir yanlışlık var” diye düşünüyörüz biz eşitliğe, özgür yurttaş fikrine, insanca yaşam hakkına inananlar. Ama bir dakika, sizin derdiniz bu değildi değil mi? Siz şovlarınızı yaptınız,

kirli kazançlarınızı akladınız, ceplerinizi doldurdunuz ve akşam gidip başınızı rahat yastığınıza koyup uyuyacağınızı düşünüyorsunuz. Yanıldınız. Biz buradayız, bu dünyanın at sinekleri, sizi rahat uyutmayacağız. Merhametinizi, sevginizi, duyarlarınızı size yutturup insanca yaşam hakkımızı elde edene kadar, bazen bir fısıltı, bazen gür bir ses olarak kulaklarınızda çınlayacağız. Gündüz düşünceniz, gece kâbusunuz olacağız. 3 Aralık'ın anlamını anlatana kadar görevimizin başındayız.

Erişilebilirlik Nedir?

Gülcan Altun

guleycane@gmail.com

Sayı: 106, Aralık 2022

Yakın geçmişte Türkiye çapında gerçekleştirilen merkezi bir sınava girdim. Hazırlanırken erişilebilir dokümanlar bulmak ekstra bir külfet biz yeti farklı bireyler için. Özellikle birkaç girişken arkadaş canını dişine taktı ve sağ olsunlar edindikleri verileri paylaştılar bizlerle. Mesela bir arkadaş bulduğu bir fotokopiyi okutmuş bizler için. Dokümanda sınavda esas sorumlu olduğumuz kanun ile yönetmelik harmanlanarak okunmuş. Başka bir dokümanda hukuk uygulamalarında ve dolayısıyla sınav için çok önemli olan, az önce söz ettiğim iki ana kaynaktaki süreler toparlanmış. Bir arkadaşımız bu metni de okutmuş. Bu iki veri sayesinde ben neredeyse on beş soru kazandım. Sonra düşündüm epi topu otuz sayfalık böyle bir dokümanın erişilebilir olmaması bana ve benim gibi pek çok körün belki de sınavı kazanamamasına veya çok daha az puan almasına neden olabilirdi.

Bir an düşündüm. Nedir erişilebilirlik? Açtım arama motorunu ve yazdım. Karşıma çıkan yirmiyi aşkın bağlantının tamamına yakını sizin için irdeledim. İlk dikkatimi çeken açılan ilk sayfada TDK'nın çıkmaması. Adres çubuğuna kurumun resmi web adresini yazarak giriş yaptım ben de. "Site içinde ara" bölümüne "erişilebilirlik" yazdım. İlginç bir şekilde hiçbir sonuca ulaşamadım. Telefonuma yüklü uygulamada da bir şey bulamadım. Ya benim beceriksizliğim, ki sanmıyorum, ya da gerçekten TDK'nın arşivinde bu sözcük yer almıyor. Çok şaşırdım. Diğer detaylar ise aşağıda:

Sonuçlar arasında ilk çıkan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın bağlantısı. Tıkladığımda karşıma dokuz soruluk bir liste çıkardı. "Acaba bunların yanıtlarını nasıl bulabilirim?" diye sayfayı baştan sona satır satır birkaç kez okudum. Sonunda "Bağlantı halinde verilmeyen sorulara tıklayayım hele bir" diye düşündüm. O da ne? Tıkladıkça çok erişilebilir bir şekilde yanıtları hemen alt satırda açılıyor. Benim gibi internette sörf konusunda beceriksiz olanlar için bunların tıklanabilir öğeler oldukları belirtilemez mi acaba? Sadede dönecek olursak, bahsettiğim soru listesi şu şekilde:

Soru 1: Engelliler için erişilebilirlik nedir?

Soru 2: Erişilebilirliğin kapsamı nedir? Nereler erişilebilir olmalıdır?

Soru 3: Erişilebilirliğin izleme ve denetlemesi nasıl yapılır?

Soru 4: Uygun olmayan erişilebilirlik uygulamaları şikâyet edilebilir mi?

Soru 77: Oturulan konutta engelli bireye uygun düzenleme yapılabilir mi?

Soru 6: Yeni yapılacak konutların erişilebilir olması gerekiyor mu?

Soru 7: Şehirlerarası turizm ve servis taşımacılığı hizmetlerinin erişilebilirliği

Soru 8: Engellilerin elektronik haberleşme sektöründe yararlanabileceği avantajlar nelerdir?

Soru 9: İşitme engelli bireyler e-devlet hizmetlerinden yararlanabilir mi?

Şimdi sorulara verilmiş yanıtlara geçelim.

Soru 1: Engelliler için erişilebilirlik nedir?

Erişilebilirlik; binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin, engelliler tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olmasıdır.

Yazarın notu: Erişilebilirlik sadece engelliler için kullanılacak bir kavram mıdır? Öyle değilse bile söz konusu Bakanlığın engelliler için kavramı tanımlamış olması görev alanı çerçevesinde anlaşılabilir. Bununla birlikte erişilebilirlik yalnız engelliler için değil, herkes için geçerli bir şeydir. Ayrıca tanımda geçen "güvenli" ibaresi ne anlamda kullanılmış olabilir? Bana göre gereksiz kalabalıklık oluşturan bir sözcük olmuş. Çünkü tanım cümlesinde geçen "kullanılabilirlik" eylemi, anlatıda kullanımına göre güvenliği de içine alan bir ifadedir.

Soru 2: Erişilebilirliğin kapsamı nedir? Nereler erişilebilir olmalıdır?

Kentsel yaşamın engellilerin erişilebilirliğine uygun olarak düzenlenmesi yasal olarak zorunludur.

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun hükümlerine göre yapılı çevrede engellilerin erişilebilirliğinin sağlanması için planlama, tasarım, inşaat, imalat, ruhsatlandırma ve denetleme süreçlerinde erişilebilirlik standartlarına uygunluk sağlanmalıdır.

Bu kanun kapsamında;

Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmî yapıların,

Mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapıların,

Özel ve kamu toplu taşıma sistemleri ile sürücü koltuğu hariç dokuz veya daha fazla koltuğu bulunan özel ve kamu toplu taşıma araçlarının,

Bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin, engelli bireylerin erişilebilirliğine uygun olması zorunludur.

Yazarın notu: Sizin de aklınıza bu maddeyi okuyunca her şeyin başlangıçta kanun koyucu tarafından kağıt üzerinde olması gerektiği gibi düzenlenmiş olduğu gelmedi mi? Oysa yasaları uygulayanlar, yasanın emredici kurallarını takmıyor mu? Veyahut “Kanun koyucu kendisi yasa uygulayıcılara verdiği süreyi sürekli uzatıp kendi koyduğu kuralları nasıl etkisiz hale getiriyor” dedirtmiyor mu? Emredilen bu kurallara uyulmaması durumunda etkili bir ceza mekanizması koyuyor mu mesela? Sorular sorular...

Soru 3: Erişilebilirliğin izleme ve denetlemesi nasıl yapılır?

81 ilde valilikler bünyesinde Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonları kurulmuştur. Bu komisyonlar Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formlarını kullanarak kanun ile belirlenen kamu kullanımına açık bina, açık alan ve toplu taşıma araçlarının inceleme ve denetimlerini gerçekleştirmektedir.

Erişilebilirlikle ilgili yükümlülüklerini yerine getirmediği tespit edilen gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine idari para cezası kesilebilir. Erişilebilirlik mevzuatına uygunluğu komisyonca belirlenenlere ise valilik tarafından Erişilebilirlik Belgesi verilir.

Yazarın notu: Yazının hazırlanması sırasında derginin çıkmasına hayli az zaman kaldığı için şimdi yapamıyorum. Ancak ilk iş olarak kendime ödev veriyorum. Bakanlığın ilgili birimlerinden eğer ulaşabilirsem bugüne değin söz konusu formlar ile kaç başvuru olduğunu ve ne kadar ceza kesildiğini araştıracağım. Yine de bu maddedeki “kesilebilir” sözcüğü kafamı karıştırdı. Neden “kesilebilir” de “kesilir” değil? Bir kural vardır. Ona uyulması gerekir. Uyulmaması durumunda da ceza verilir. “Ceza verilebilir” dediğinizde, kurala uyulmaması durumunda ceza verilmeyebileceğine açık kapı bırakmış olursunuz. Bu da kabul edilebilir bir şey değildir zannımca.

Soru 4: Uygun olmayan erişilebilirlik uygulamaları şikâyet edilebilir mi?

Komisyonlara kamu kullanımına açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarının denetimi için Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü aracılığıyla şikâyet başvurusunda bulunulabilir.

Yazarın notu: Bir önceki soru kapsamında yazdığım nottaki düşüncelerim ve ödevim bu soru için de geçerlidir sevgili okuyucu.

Soru 77: Oturulan konutta engelli bireye uygun düzenleme yapılabilir mi?

Kat Mülkiyeti Kanunu’na tabi olan apartman, site vb. konutlarda yaşayan kişiler engeline uygun tadilat yaptırma olanağına sahiptir. Engellilerin yaşamı için zorunluluk göstermesi halinde, proje tadili kat maliklerinin en geç üç ay içerisinde yapacağı toplantıda görüşülerek sayı ve arsa çoğunluğu ile karara bağlanır.

Toplantının bu süre içinde yapılmaması veya tadilat talebinin çoğunlukla kabul edilmemesi durumunda;

Kat maliki, tadilat yapılacak olan binanın ruhsat işlemlerinin yapıldığı kuruluşa başvuru yaparak bir komisyon oluşturulmasını talep edebilir. İlgili kat malikinin talebi üzerine bina güvenliğinin tehlikeye sokulmadığını bildirir komisyon raporuna istinaden ilgili mercilerden alınacak tasdikli proje değişikliği veya krokiye göre inşaat, onarım ve tesis yapılır.

Bu durumda proje tadilatına ilişkin inşaat ve imalat giderleri başvuru sahibine aittir. İlgili merciler, tasdikli proje değişikliği veya kroki taleplerini en geç altı ay içinde sonuçlandırır.

Yazarın notu: Öncelikle bu soru ve yanıt numarası ilginç. Zira dokuz soruluk listede beş olması gerekiyor ama gördüğünüz üzere yetmiş yedi. “Acaba liste böyle soru-cevap şeklinde uzuyor da bu bir önceki soruyla bağlantılı olarak yetmiş yedinci soruya atıf mı yapıyor?” diye düşündüm. Ancak aradım taradım, böyle uzayan bir liste göremedim.

Bu tür bir düzenlemenin yasal bir zemine oturtulması çok doğru bence de. Zira çoğumuz apartmanlarda yaşıyoruz. Ne yazık ki memleket koşulları malum. Asansörsüz ve erişilebilir olmayan binalar ortada. Komşuluk ilişkilerinin olmadığı ya da olsa bile kişisel çekişmelerin yaşandığı yerlerde sakatlara kullanılabilir bir açık kapı imkanı sunmuş. Gerçi masrafları faydalanacak kimsede kalıyor. Paran yoksa sokağa çıkamayacak, gerektiğinde hastaneye dahi gidemeyeceksin yani öyle mi? Yakın geçmişte geçici bir süre ben yaşadım bu erişilemezliği. Karga tulumba çarşaf içinde anne, baba ve komşu teyze desteğiyle hastane için aşağıya inebildim. Süreç uzasaydı ya da sürekli hale gelseydi, binayı param yettiğince ben erişilebilir hale getirecektim demek ki. Oysa sosyal devlet ilkesi gereği bu devletin sorumluluğunda olmalıdır.

Soru 6: Yeni yapılacak konutların erişilebilir olması gerekiyor mu?

İmar Mevzuatı ve Engelliler Hakkında Kanun gereği yeni yapılan konutların projesi hazırlanırken ve inşaat aşaması ile her türlü denetim ve onay aşamasında ilgili mevzuatta yer alan erişilebilirlik hükümlerine uygun olması gerekmektedir.

Yazarın notu: Nerdeeeee? Keşkeeee! Sizler de hatırlıyorsunuz değil mi? Park yeri sorununun çözümü için apartmanların altlarında uygun park yerleri yapılması gerekliliği de düzenlenmişti hani?

Soru 7: Şehirlerarası turizm ve servis taşımacılığı hizmetlerinin erişilebilirliği

Karayolu ile turizm taşımacılığı yapan veya şehirlerarası toplu taşıma hizmeti veren gerçek ve tüzel kişiler, engelli bireyin erişilebilir toplu taşıma hizmeti sağlanmasına ilişkin talebini azami yetmiş iki saat içinde karşılamakla ve servis taşımacılığı yapan gerçek ve tüzel kişiler, engelli personel veya öğrenciye talep hâlinde erişilebilir taşıma hizmetini sağlamakla yükümlüdür.

Yazarın notu: Sahi böyle bir düzenleme olduğunu bilenimiz var mı? Dahası kullanan oldu mu hiç? Bunun yerine firmalar aracı koltuk sayısının yüzde bilmem kaç kadar bilete indirim uygular ve her şey biter. Erişilebilirliğe falan gerek kalmaz o zaman. Üstelik o indirimi uygulamak da zulüm gelir şirketlere. İnsanın yüzüne dilenci gibi bakarlar. Yalan ya da gerçek “Kontenjan doldu” deyip başlarından savarlar.

Soru 8: Engellilerin elektronik haberleşme sektöründe yararlanabileceği avantajlar nelerdir?

“Sosyal Açıdan Desteklenmesi Gereken Kesimlere Yönelik Tedbirlere İlişkin Usul ve Esaslar” Bilgi ve İletişim Kurumu tarafından alınan kurul kararı ile onaylanmıştır. Usul ve esaslara göre elektronik haberleşme sektöründe hizmet sunan iki yüz bin (200.000)’in üzerinde abonesi bulunan işletmeci, engellilere, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimlerine ve gazilere, ilgili durumlarını gösterir belge ile başvurmaları ve engelli/gazi/şehit yakını olma bilgisinin bu

hizmetin sunumu kapsamında işlenmesine dair açık rızalarının alınması halinde, katma değerli hizmetler hariç olmak üzere;

Tüm bireysel faturalı tarife, abonelik paketi ve kampanya seçenekleri için, adlarına kayıtlı, asgari bir (1) adet abonelik için KDV matrahı esas alınarak diğer abonelere uygulanan fiyatlar üzerinden asgari %25 (yüzde yirmi beş) oranında ek indirim uygular.

Tüm bireysel ön ödemeli tarife, abonelik paketi ve kampanya seçenekleri için adlarına kayıtlı, asgari bir (1) adet abonelik için diğer abonelere uygulanan ses, mesaj, veri gibi faydalar esas alınarak asgari %25 (yüzde yirmi beş) oranında ek fayda sağlar.

Bunlarla birlikte işletmeci çevrimiçi işlem merkezi üzerinden yapılabilecek işlem çeşitliliğinin teknik imkânlar dâhilinde geniş tutulması ve bu kanaldan gerçekleştirilebilen işlemlerin erişilebilirliğinin sağlanması hususunda engellilerin ihtiyaçlarının dikkate alınmasını teminen gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

Yazarın notu: Maddede sözü geçen "çevrimiçi işlem merkezi üzerinden yapılabilecek işlem çeşitliliği" neyi ifade etmektedir bilmiyorum. Ancak günümüzde her türlü işlem ve eylemin, hatta kamu sektöründe dahi devlet üzerinden işlerin yapıldığı düşünülünce internet erişilebilirliğinin değil de sadece indirimin düzenlenmesi manidar geldi bana.

Soru 9: İşitme engelli bireyler e-devlet hizmetlerinden yararlanabilir mi?

E-Devlet'te Engel Yok Projesi kapsamında gerçekleştirilen Engelsiz Çağrı Merkezi Projesi ile işaret dili bilen E-Devlet Çağrı Merkezi çalışanları ile görüntülü olarak görüşme imkânına kavuşan engelli vatandaşlarımız e-devlet kapısı ile ilgili tüm soru ve sorunlarına buradan destek alabilmektedir.

Yazarın notu: Bilmediğim bir alan sağır ve işitme engelliler. Ancak olması gereken bir düzenleme. Sadece e-devlette değil her yerde ve her zaman olması gereken bir şey. Özellikle

kamu kurum ve kuruluşlarında zorunlu olarak işaret dili hizmeti olmalı. Dahası kurum personellerine bu yönde eğitim de verilmeli.

Son olarak siteyi gezerken "Erişilebilirlik Değerlendirme Modülü" adlı bir bağlantı gördüm. Farklı zamanlarda defalarca tıkladım ancak sürekli bağlantı hata verdi. Acaba daha önceden bizlerden biri edinmiş olabilir mi diye çoğunluğu körlerden oluşan Teknokör adlı Google grubuna da sordum. Ancak olumlu bir yanıt alamadım. Doğrusu bu modülün içeriğini de merak ettim.

Yine devlete ait başka bir kurum olan "TÜBİTAK Dijital Akademi" başlığı altında daha kapsayıcı bir tanımla anlatmış erişilebilirliği. O da şöyle:

Erişilebilirlik

Dijital Akademi KAMİS Erişilebilirlik Nedir? Neden Önemlidir?

Kamu kurumlarının vatandaşların tamamına eşit olarak hizmet etmesi beklenmektedir. Dolayısı ile kamu internet sitelerinin de toplumun her kesiminden vatandaşlar tarafından erişilebilir ve kullanılabilir olması gerekmektedir. Erişilebilir internet sitelerinin geliştirilmesi birçok ülkede yasal zorunluluk haline getirilmiştir. Özellikle kamu internet sitelerinin vatandaşların tamamına hitap edebilmesi için erişilebilirlik standartlarını yerine getirmesi önemlidir. Kamu internet sitelerinin bütün kullanıcılar tarafından erişilebilir olmasıyla, kuruma gidemeyecek durumda olan vatandaşların ya da engelli kullanıcıların da sunulan hizmetlerden faydalanması ve hayatlarının kolaylaştırılması sağlanacaktır.

BM Engelli Hakları Sözleşmesinde yer alan "Erişilebilirlik" başlıklı maddede (Madde 9);

"Taraflar Devletler engellilerin bağımsız yaşayabilmelerini ve yaşamın tüm alanlarına etkin katılımını sağlamak ve engellilerin diğer bireylerle eşit koşullarda fiziki çevreye, ulaşım, bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemleri dahil olacak şekilde bilgi ve iletişim olanaklarına, hem kırsal hem de kentsel alanlarda halka açık diğer tesislere ve hizmetlere erişimini sağlamak için

uygun tedbirleri alacaklardır. Erişim önündeki engellerin tespitini ve ortadan kaldırılmasını da içeren bu tedbirler diğerlerinin yanında, aşağıda belirtilenlere de uygulanır:

(a) Binalar, yollar, ulaşım araçları ve okullar, evler, sağlık tesisleri ve iş yerleri dâhil diğer kapalı ve açık tesisler;

(b) Elektronik hizmetler ve acil hizmetler de dâhil olmak üzere bilgi ve iletişim araçları ile diğer hizmetler” ifadesi yer almaktadır. Dolayısıyla, kamu internet sitelerinin ve elektronik kamu hizmetlerinin engelli vatandaşlar tarafından erişilebilir ve kullanılabilir olması gerekmektedir.

İnternet sitelerinin erişilebilirliği ile ilgili temel ilkeler ISO/IEC 40500:2012 standardı ve WCAG 2.0’da (Web Content Accessibility Guidelines – Web İçeriği Erişebilirlik Kılavuzu) ele alınmaktadır. WCAG 2.0 kılavuzu, Dünya Çapında Ağ Birliği (W3C) tarafından belirlenmiş ve uluslararası geçerliliğe sahip 61 kriterden oluşmaktadır. Belirlenen 61 kriter A Düzeyi (25 kriter), AA Düzeyi (13 kriter) ve AAA Düzeyi (23 kriter) olmak üzere 3 seviyeden oluşmaktadır. A Düzeyi ilkeler, temel seviyede yerine getirilmesi beklenen standartları; AA düzeyi ilkeler yerine getirilmesi tavsiye edilen standartları, AAA düzeyi ilkeler ise yerine getirilmesi ideal olan standartları kapsamaktadır.

Yukarıda belirttiğim gibi daha size söz etmek istediğim çok fazla açıklama var. Yazıyı dağıtmamak ve uzatmamak için bir sonraki sayıda ele almak üzere şimdilik size veda ediyorum. Gelecek sayıda devamında görüşmek üzere. Yukarıda alıntıladığım sayfaların bağlantıları ise aşağıda:

[Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı açıklamaları için tıklayınız:](#)

[TÜBİTAK Dijital Akademi'ye ulaşmak için bakınız:](#)

Cimri

Nurşen Korkmaz

nsunarkorkmaz@gmail.com

Sayı: 106, Aralık 2022

Sevgili EEEH Dergi okurları, geçtiğimiz Ekim ayında eşim ve oğlumla birlikte Vadi İstanbul'da sahnelenen Cimri adlı tiyatro oyununu izlemeye gittik. Bu yazımda sizlerle oyunla ilgili izlenimlerimi paylaşmak istiyorum. Neden mi? Çünkü diğerlerinden farklı olarak sesli betimlemeliydi, çok keyifliydi ve güzel bir anı oldu bizim için.

Öncelikle Cimri hakkında biraz bilgi vereyim. 17. yüzyılda yaşamış Fransız komedyacı yazarı Moliere'in ünlü eseri Cimri, iki perdeden oluşan 180 dakikalık bir oyun. Kalabalık bir oyuncu kadrosuna sahip olan oyunda Serkan Keskin, Sezin Bozacı, Ahmet Kaynak, Hakan Atalay, Metin Alpargun, Cansu Saka, İbrahim Barulay, Onur Yalçınkaya, Nisan Yenigün, Onur Şenol, Selen Şenay, Uğur Senkeri, Saniye Samra, Rojhat Özsoy, Gözde Şencan, Ezgi Ulusoy, Murat Kılıç, Yavuz Pekman, Mustafa Kırantepe yer alıyor. Cimri oyunu ilk kez Paris Royal'de 1668 yılında sahnelenmiş. Bu oyunda Harpagon rolünü, öksürük sorunu olmasına rağmen Moliere'in kendisi canlandırmış. Günümüze dek birçok kez sahnelenen oyun, 1980 yılında beyaz perdeye uyarlanmış. Oyunda burjuva sınıfına dahil olan Harpagon adlı karakterin cimrilikleri ve bu cimrilikler sonucu oluşan komik durumlar anlatılıyor.

Oyunu biz Türkcell Hayal Ortağım'ın davetlisi olarak izlemeye gittik. Uzun zamandır tiyatroya gitmiyordum ve bu daveti alır almaz hiç tereddüt etmeden kabul ettim. Hele de sesli betimlemeli olacağını öğrenince, daveti geri çevirmem mümkün değildi. "Havada kaptım" desem yeridir.

Türkcell Vadi İstanbul sahnesinde oynanan Cimri oyunu oldukça kalabalıktı. Oyun başlamadan önce organizasyon ekibinde olan Gamze Sofuoğlu bize oyunu sesli betimlemeli olarak nasıl izleyebileceğimiz hakkında bilgi verdi. Oyun başladığında Hayal Ortağım uygulamasını açtık ve canlı betimleme sekmesinden betimlemeyi Emine Kolivar'ın sesinden

canlı canlı takip ettik. Tabii ki bazı aksaklıklar vardı ve az sonra değineceğim ancak Emine Hanım'ın çok profesyonel bir betimlemeci olduğuna değinmeden geçmeyeyim.

Oyun başlar başlamaz, sesli betimleme de kulaklarımıza gelmeye başladı. Zaman zaman betimlemenin sesinin, oyuncuların sesinin üzerine çıkması dikkatimizin dağılmasına neden oldu. Canlı betimleme ara ara kesintiye uğradı. Kimi zamanlar araya farklı sesler de girdi. Belki betimleme yapılan kabin dışarıdan gelen sesleri almayacak biçimde konumlandırılmış olsa ya da kullanılan mikrofonun dışarıdan gelen sesleri bize iletmeyecek bir özelliği olsa bu sorun çözülebilirdi. Oyun açık havada sahnelendiği için de bu sorunlar daha çok yaşanmış olabilir. Aynı oyunu kapalı bir sahnede de izlemeyi çok isterim. Oyunda sessiz sahneler vardı ve betimleme olmasaydı, o sahnelerde nelerin olup bittiğini bilmeyecektim.

Oyun açık havada olduğu ve hava da artık soğumaya başladığı için biraz üşüdük ama perde arasında ikram edilen sıcacık çaylar içimizi ısıttı. Oyun bittiğinde Gamze ve Emine Kolivar'a eleştirilerimizi söyleme fırsatı bulduk. Onlar da bunların farkında olduklarını, zamanla bu hataları da düzelteceklerini söylediler.

Böyle erişilebilir tiyatrolar ne kadar sık düzenlenirse ve katılım ne kadar fazla olursa mükemmel bir canlı betimlemeli tiyatro deneyimi yaşayabiliriz.

Sesli Betimleme Derneği biz körlerin geribildirimlerini itinayla takip ediyor ve kendisini sürekli geliştiriyor. Umarım bu erişilebilir etkinlikler yaygınlaşır ve tüm tiyatrolara örnek olur. Sahnelenen her oyunu sesli betimlemeli olarak izleyeceğimiz günlerin hayaliyle eşit, erişilebilir, engelsiz sanat.

Üzerime Yapıştı

Canan Çam Yücel

canancam@gmail.com

Sayı: 106, Aralık 2022

Merhaba değerli okurlar. Uzun zamandır bir deneyim yazısı kaleme almamıştım. Bu ay ben de yaşadığım bir olay üzerinden, bir deneyimimden yola çıkarak bir şeyler karalamak istedim.

Geçenlerde resmi bir kurumdan gelen bir talep üzerine Engelsiz Erişim Derneği adına dernek başkanımız Nurşen Korkmaz ile görüşmeye gittik. Görüşme esnasında yeti farkından, erişilebilirlikten, hak temellilikten ve bunun gibi birçok kavramdan bahsettik. Gittiğimiz birimin müdürü, erişilebilirlik konusunu çok önemsiyordu ve en önemlisi de çalıştığı kurumda yeti farkı olan bireyler için bir şeyler yapmak ve bunu yaygınlaştırmak istiyordu. Toplantımız neredeyse bir buçuk saat sürdü ve biz zamanın nasıl geçtiğini hiç anlamadık. İş birliğimizin devam etmesi temennisiyle, yaptığımız erişilebilirlik çalışmasının ve hak savunuculuğunun onuruyla Nurşen'le oradan ayrıldık. Birlikte metrobüse yürürken içimizde verdiğimiz mücadelenin mutluluğu vardı ve hala toplantımızın değerlendirmesini yapıyorduk. Derken metrobüs durağına ulaştık, farklı yönlere gideceğimiz için ayrıldık ve herkes kendi metrobüsüne bindi.

Aslında size anlatmak istediğim olay, temelde yaptığımız toplantı değil, toplantıdan sonra bindiğim metrobüste karşılaştığım durum. Şimdi konuyu buraya bağlamaya çalışayım.

Bindiğim metrobüs oldukça kalabalıktı. Belli bir süre ayakta gittikten sonra nihayet bir yer boşaldı ve oturdum. Ben sürekli İstanbul içinde toplu taşıma ile uzun yolculuklar yaparım, bu yolculuklar esnasında o günü zihnimden geçiririm ve günün değerlendirmesini yaparım kendi içimde. Tam da böyle yapıyor, bugünün verimli bir gün olduğunu düşünüp gülümsüyordum ki birdenbire sınırlarımı bozacak bir olay yaşandı ve o günkü tüm enerjimi alıp götürmeye yetti. Metrobüsün en arka kapısından binen ve insanları yara yara önce orta kapılara, sonra da ön kapıya doğru ilerleyen kör bir dilenci, ağlak bir ses tonuyla gözlerinin görmediğini, görmediği için durumunun çok zor olduğunu ve Allah rızası için para istediğini söylüyordu. Metrobüs o kadar kalabalıktı ki gerçekten en arkadan öne doğru ilerlemek pek mümkün değildi. Yolcular

kendisine ileriye geçemeyeceğini, önünün müsait olmadığını ne kadar ifade ettiyse de etkili olamadılar. Hak mücadelesi için hiçbir çaba göstermeyen o kör adam, para dilenmek konusunda çok azimliydi ve insanları yara yara geçiyordu. Hatta öyle ki ben koridor tarafında otuyordum, oturan insanların omzuna da dokunarak geçiyordu ve benim de omzuma basarak geçti. Ben de o kadar sinirlendim ki “Ne yapıyorsun, insanların omzuna basa basa, insanları yara yara geçiyorsun” diye bağırırken buldum kendimi. Tabii ki onun hiç umurunda olmadı, alacağını alma peşindeydi ve yoluna devam etti. Hasılatını topladıktan sonra, bir başka metrobüste aynı ajitasyonu devam ettirmek üzere metrobüsten ayrıldı.

“Peki sonra ne oldu?” dersiniz. Ben o kadar sinirlendim ki. Ne o kalabalıkta o kör adamın davranışına engel olabildim ne de ona acıyıp para veren yolculara derdimi anlatabildim. Sadece hissettiğim duygular, kızgınlık ve utanç oldu. Sinirlendim çünkü biz Nurşen’le iki kişi günümüzün büyük bir bölümünü “Belki bir devlet kurumunda bir şeyleri geliştirebiliriz ve değiştirebiliriz” diye ayırdık ve “Bir kişinin bile farkındalığını arttırsak çok şey değişir” inancıyla çabaladık. Bir kör dilenci sadece beş dakikada, neredeyse iki yüz kişinin olduğu bir metrobüste “Körler yardıma muhtaçtır, çalışamazlar, üretmezler, para kazanamazlar, bu nedenle sizin merhametinize sığınırız” mesajı verdi. Ve ne yazık ki o, daha fazla kişiye etki etti. Çünkü olumsuzlukların zihinlere işlenmesi, olumlu davranışların zihinlere yerleşmesinden çok daha kolay. Örneğin, kimse yolda beyaz bastonuyla yürüyen kör kişinin bağımsız hareketine, iş yerinde herkes gibi üretmesine, çalışmasına dikkat etmez ama bir üst geçitte dilenmesi, bir metro çıkışında bağıra bağıra şarkı söylemesi çok dikkat çekicidir halkımız için.

Ayrıca metrobüste yaşadığım bu olaydan dolayı neden utanç duyduğumu da söyleyeyim. Ne körlüğünden utandım ne de o metrobüste olduğumdan. O kör adam, hasılatını topladı, amacına ulaştı ve def olup gitti ama ben o metrobüste kör bir yolcu olarak yoluma devam ettim. Ve şunu çok iyi biliyordum; o adamın çizdiği kör imajı ve yardıma muhtaç etiketi benim üstüme yapışmıştı. Yani o adam, yardıma muhtaç etiketini üzerime yapıştırıp indi gitti. Belki bu yazıyı okuyanların bir kısmına doğru gelmeyebilir bu yazdıklarım. Ama ben hep şuna inanıyorum. Bizler ne kadar “hak temellilik, erişilebilirlik” dersek diyelim, bunu bizim gibi düşünmeyen körlerin zihnine yerleştiremediğimiz sürece toplumda yeti farkı olan bireylere etki etmemiz çok zor. Yani aslında şunu demek istiyorum: Çuvaldızı önce kendimize sonra başkalarına

batırmalıyız. Körlük algısı körler arasında değişmedikçe, körler bu durumu bir eksiklik değil farklılık olarak görmedikçe, bazı kavramları içselleştirmedikçe, bu ülkede sakat hareketi istenen noktaya gelmedikçe, değişimin gerçekleşmesi çok uzun zaman alacaktır.

Özetle, değişimi hep birlikte gerçekleştirebilmek için mücadeleyi hep birlikte yürütmek gerekiyor. Bu ülkede yardım temelli sivil toplum kuruluşları varlığını sürdürdükçe, kör bireyler çok erken yaşlardan itibaren hak savunuculuğu konusunda bilinçlendirilmedikçe, körlerin kullandığı Braille Alfabesi yeterince sahiplenilmedikçe, yeti farkı olmayan bireylerdeki algının değişmesi çok zor görünüyor. Değişimi kendi içimizde gerçekleştirebilirsek, topluma etki etmemiz daha kolay olacaktır. Öyleyse gelin, önce kendi önyargı duvarlarımızı yıkalım. Her yerde, herkesle aynı anda haklarımızı elde edinceye kadar mücadeleye devam edelim.

Küfretmenin Dayanılmaz Hafifliği

Eylem Yurtsever

eylemyurtsever@gmail.com

Sayı: 106, Aralık 2022

Omzum ağrıyordu. Ağrıdan doğru düzgün hareket ettiremediğim için neredeyse yamuk yürüyordum. Bastonumu doğru düzgün kullanamamam da kendi hâlimde yürüyordum. Evime çok yaklaşmıştım. Neredeyse oradaydım. Bu kez insanlar yamuk yürüdüğüm için müdahale etmişlerdi ama bir şekilde olaysız geçmişti o ana kadar...

Kaldırımını olmayan iki adımlık bir yerden geçiyordum. Ayağım da kaldırımına basmıştı ki adamın biri kolumu tuttu. Ben de şöyle bir silkindim. Dediğim gibi omzum ağrıyordu. Sonra adam bağırılmaya başladı.

“Ben caddeye gitmeyesin diye yardım ediyordum. Ezil o zaman...”

İnanın orada en son ezilecek kişi ben olurum herhâlde. Adamın yaptığı şey sadece işgüzarlık, ardından da çirkeflikti. Ben de kendisine sinkafılı bir küfrettim. Düşünün, otuz üç yaşındayım, ilk defa bana yardım etmeye çalışan bir insana küfretmişim. Zaten bu küfrü insanlara karşı ne zaman kullandığımı hatırlamıyorum. Çok çok nadiren, arabalarının içlerindeki insanlar hariç...

Dostlarım, o an rahatladığım kadar rahatladığımı uzun zamandır hatırlamıyorum. Adamlar birkaç ağız dalaşından ve onun beni yoldan geçen başka birisine ettiği şikâyetleri işitişimden sonra evime vasil oldum. Ve o olayı kafamda, orada bitiriverdim. Başka zaman olsa kahvemini içer, müzik dinler ya da kitap okur, o zaman bile belki bitirirdim. Olayın şiddetine göre artık...

Sonra bir kere daha buna benzer bir olay oldu. Ben de küfretme tonunda ama küfretmeden gitmesini söyledim. Zihnimde küfrettiğimi canlandırarak... İşin tuhafı, işe yaramıştı. Olayı yine içimde bitirmiştim.

Bu yazıyı neden yazdım?

Bazen insanlara bir şekilde gitmelerini söylemek yetebiliyormuş. Küfür etmek sadece bir tepki olabiliyormuş. Bunları bilmiyor, küfrü yargılıyordum. Eh, demek ki küfrü bile yargılamamak gerekiyormuş.

Çaya Niyet İlaça Kısmet

Dilek Başar Açlan

dilek.basar55@gmail.com

Sayı: 106, Aralık 2022

Güzel bir Aralık ayından herkese selamlar. Bu ay sizlere sıvı ölçerden bahsetmek istiyorum. Sıvı ölçerin ne olduğunu, neye benzediğini ve nasıl kullanıldığını anlatacağım ama çok çok yeni bir keşif daha yaptım, bunu sizlerle paylaşmak istiyorum. Benim için çok kolaylaştırıcı oldu bu yöntem. Umarım sizler de benim gibi faydalanabilirsiniz.

Peki neye benzer, nedir bu sıvı ölçer ve ne işe yarar? Bu cihazlar farklı farklı boyut ve tasarımlarda olabiliyor. Mesela bizim kullandığımız iki model vardı. Bunlardan ilki; “Bir yumurtanın yassılaştırmış hali gibi” desem sanırım bir fikriniz olacaktır. Diğer model ise daha çok bir kibrit kutusuna benziyordu ve şu an biz bu model bir cihaz kullanıyoruz. Sıvı ölçerin hem sesli hem titreşimli hem de sesli ve titreşimli türleri mevcut. Ben son zamanlarda çevremde en çok sesli olan türüne denk geldim. Bu yazımda size sesli sıvı ölçerden bahsedeceğim.

Sıvı ölçeri çoğu kör biliyordur ama ilk defa duyanlar için kısa bir tanıtımın ardından kendi keşfime geçmek istiyorum. Bu cihazlar, kumanda pili veya saat pili gibi güç kaynaklarından besleniyorlar. Titreşimli olanları genelde saat pili ile çalışıyor ve nispeten diğer sesli modele göre daha ufakça. Diğer sesli modellerde pek çok çeşit var aslında. Ben bizim elimizdekini tarif edip yaptığım denemeyi bu cihaz üstünden aktarmak istiyorum.

Ürünü, çubuklu tarafı bardağın içine gelecek şekilde tam oturacak biçimde yerleştiriyoruz ve sıvıyı yavaş yavaş doldurmaya başlıyoruz. İki türlü ses duyacağız. İlk duyduğumuz sesler kısa kısa biplemeler şeklinde olacak. Bu sinyal, sıvımızın dolmaya başladığını bizlere haber veriyor. Tıpkı “Perşembenin gelişi çarşambadan belli olurmuş” misali. Doldurmaya devam ettiğimizde artık sinyal tek bir sese dönüşüyor. Bu sesi duyduğumuzda bardağımızın dolduğunu anlıyoruz. İlk başta kullanırken biraz zor gelebilir ama zamanla sıvı ölçer kullanarak çayımızı ya da kahvemizi doldurmaya başladığımızda alışıyoruz.

Belki bu cihazı ilk kez deneyenler herhangi bir risk almak istemeyebilir. Bunun için de çeşitli soğuk sıvılarla bu cihazı test edebilirsiniz. Tabii ki şunu da unutmamak lazım, bu cihazların çeşitli nedenlerden ötürü hata yapabildiği de oluyor. Örneğin; pili bitmeye yakınsa, erken doldurma veya dolsa bile dolduğuna ilişkin sinyal sesi gelmeyebiliyor. Ara sıra böyle şakalara maruz kalabilirsiniz. Bazen de sıcak sıvıların buharları size erken bir “Doldu” sinyali verebilir ama siz çayınızı yudumlamaya başlarken daha çayınızın bardağın ortasını ancak geçtiğini fark edebilirsiniz.

İşin teknik kısımlarını burada bırakıp başka bir konuya geçmek istiyorum. Geçenlerde kızımı doktora götürmüştük. Doktor, kullanmamız için antibiyotik yazdı. Antibiyotik ara ara kullanıyoruz. Önceleri eczacıdan hazırlamasını rica ederdik. Birkaç kere Be My Eyes’ı arayarak kamerayı şişenin karşısına koyup hazırlamıştık. Bitiş çizgisine geldiğimizde gönüllü kameradan gördüğü için bizleri yönlendiriyordu. Bu sayede hiç zorlanmadan antibiyotiğimiz hazır oluyordu. Eh tabii bazen de internetin, kameraların veya ışığın gazabına uğradığımızda, eşim şişenin dolduğunu ancak taşınca fark edebiliyordu. Bunlar da gülün dikenleri işte, neylersiniz? Tamam biz bu yöntemi kullanarak antibiyotikleri bir şekilde hazırlıyorduk. Peki kendimiz hazırlamak istiyorsak ne yapacaktık? Sadece bir merak için aldım sıvı ölçeri elime, koydum şişeyi tezgaha ve başladım önceden kaynatılmış ve dinlendirilmiş olan suyu doldurmaya. İlk sesi duyduğumda doldurmayı bıraktım. Parmağımla şişenin içindeki çizgiyi kontrol ettiğimde gerçekten de suyun çizgiyle aynı hizada olduğunu fark ettim. Bendeki mutluluğu görmeniz lazım. Şişenin kapağını kapatıp ilacı sallamaya başladım. Baktım, her şey yolunda görünüyor. Bu yöntemle ayrı ayrı seferlerde üç şişe antibiyotik hazırladım. Sıvı ölçeri birçok kez kullanmışım ama bir gün ilaç hazırlamak için kullanacağım aklıma bile gelmezdi. Belki icat edenler bile bunun için kullanılabilir diye düşünmemişlerdir, ne dersiniz? Önceki yazılarımdan birinde çocuklarımıza körcül ilaç içirme yöntemlerinden bahsetmişim. Tekrar okumak isteyenler için bağlantısını buraya da ekliyorum:

<https://eeeh.engelsizerisim.com/yazi/bebekler-icin-korcül-yontemlerle-ilac-kullanimi>

“Bir körün evinde mutlaka sıvı ölçer olması gerekir” diyemem ama “Olursa da güzel olur” diyebilirim. “Hiçbir işime yaramaz” demeyin sakın. İmkancınız varsa bir şekilde edinmeye çalışın. Kim bilir sizler de daha farklı denemeler için kullanırsınız sıvı ölçeri.

Bazen kendi kendimize erişilebilirliği sağlarken yorulduğumuz zamanlar hepimizin oluyordur. “Bunun başka bir yolu yok mu?” dediğinde, bulduğun her çözüm seni bir kör olarak daha güçlü ve özgür hissettirecekse neden denemeyesin ki yeni yöntemleri?

Körlerin Şarkısı (2) “Karanlığın Peygamberleri”

Burak Sarı

buraksari2014@gmail.com

Sayı: 106, Aralık 2022

“Kör olmak ne iyi şeydir
Ne güzel şey sevmek karanlığı”

Nazım Hikmet, annesi Celile Hanım’ın kör olması üzerine yazar “Körlük” şiirini.
“Karanlığın peygamberleri” der körler için.

Karanlığın içerisinde sesleniyorum. Kendi çöplüğümde krallığımı İlan ettim. Sonuçta bir yerde aynı özelliklere sahip insanlar toplu haldeyse, yani bir toplum ve onun “normali” varsa mikro da olsa bir iktidar ihtiyacı duyuyor. Nazım da bizi karanlıkların paydaşı saymışsa ve kendi toplumumuzdaki iktidarımızı tanımışsa, bize saygı duymak düşer. Carlos Fuentes’in düşündükleri bizi cennetten, konfor alanımızdan çıkmaya zorlamıştı. Biz de ezberin konfor alanı yerine, düşüncenin dikenli yolunda ilerlemeye devam edelim.

“Normal ve İktidar”

Daha önce birçok yazımızda değindiğimiz gibi “normal” ile iktidarın ve ayrımcılığın ilişkisi seviyeli bir ilişki boyutunun dışında. Çoğunluğun normları, farklılıklar üzerinde korkunç bir baskı aracıdır. Farklılıkları bozukluk olarak görür, onu tamir etmeye çalışır. “Evet, yine yakınmaya başlayacak görmenin iktidarı” diye düşünüldüğünü duymadan hissediyorum. Hayır başlamayacağım. Ya da başladığım geç fark edilecek. Nazım’ın bizi konumlandığı mertebeden değerlendirelim olayı.

Karanlık bizim etki alanımızsa ve peygamberlik gibi bir kutsiyet atfedildiyse, elimizden çekeceğiniz var. “Karanlığın” alanına girdiğinizde, krallığımızın sınırlarına adım atmış oluyorsunuz. Artık bizim sözümüz geçecek. “Aydınlık” dünyanızda bize yapılan her şeyi bizler de size yapacağız. Her erişilebilirlik talebimize, “Maliyet yüksek” cevabı verenlere cevabımız

var. Işık kullanmak yasak. Tamam, onları da anlıyoruz ama biz bastonumuzla kollarına girer, gidecekleri yere götürürüz onları. Muhteşem bir erişilebilirlik çözümü. “Biz de bilirdik ışık yakmayı lakin fatura yüksek geliyordu, ödeyemedik elektrik faturasını.” Kör birisiyle evlenirseniz, o kör kişi cenneti garantilemiş olur. Siz bu dünyada görüyorsunuz ama öbür dünyada görmemekle ödüllendirileceksiniz. Bütün yazışmalar Braille olmak zorunda. “Bilinmeyen dilde yazışma kabul etmemekteyiz.” Sizi de düşündüğümüz için Braille yazışmanın üzerine Latin Alfabetiyle de yazabilirsiniz. Tedaviye rağmen kör olma ihtimaliniz yoksa, sizi rehabilite etmemiz gerekiyor. Konfor alanından çıkınca üşüyüp sendelediniz sanırım. Öyle oluyor genellikle. Yukarıda yazılanlar bir intikam senaryosu değildir. Normalin ve çoğunluk iktidarının olduğu yerde böyle bir sonuç ortaya çıkması kaçınılmaz. Herbert George Wells “Körler Ülkesi” kitabında tam da böyle bir tablo çiziyor. Körlüğü bir bela olarak gören ve bunun üzerinden bir korku senaryosu kurgulayan yazar ile körlüğü bir kimlik olarak kabul eden ben nasıl aynı sonuca ulaşıyoruz? Yanıt çok basit. Toplumsal ilişkileri doğru noktadan okuyoruz. Onun yorumu onu bir korku cenderesine taşıyor ve distopik senaryolar kurguluyor. Ben ise o distopyanın tam ortasına doğmuşum. Bir örneği birbirimizden esirgeyecek değiliz ya. “Körler Ülkesi” kitabında, sönmüş bir yanardağda körlerin içerisine düşen bir dağcının görmeye dair bütün yetilerinin köreltilmesi isteniyor körler tarafından. Görmek bir “hastalık” olarak görülüyor ve zorla “tedavi edilerek” kör ediliyor dağcı. Körler ülkesinde kral olma düşleri kurarken gözlerinden oluyor. Yani bugün “Normallik olan bir yeti farklılığı” (görmek); orada bir kusur, engel, tedavi edilesi bir hastalık olarak niteleniyor. Ne kadar da tanıdık değil mi? Körler ile görenler yer değiştiriyor sadece. Aynı ayrımcılık, aynı yok sayma. Oysa yeti farklılıklarına uygun, ayrımcılıktan uzak bir toplum mümkün. Herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre. Körler ülkesi ile görenler ülkesi bütün sınırlarını kaldırırsa her şey değişir. “İklim değişir, Akdeniz olur.” Sınırsız ve sınıfsız bir dünyada kimin imtiyazı olur ki?

“Kör Karanlık”

Körlük, insanlık tarihi boyunca karanlık ile özdeşleştirilmiş. Yani kapatılma, çaresizlik hissi. Diderot’un “Körler Hakkında Mektup” kitabında körün zindanda olup olmamasının fark edip etmeyeceğine dair bir pasaj var. Tutsaklık ve özgürlük üzerine oldukça düşündürücü. Diderot düşünmüş ama çoğunluk düşünmeden kabullenmiş körlüğün bir zindana girme durumu

olduğunu. Zindanı da körlüğü de deneyimlememişlerdir ama olsun. Birisi çıkmış söylemiş işte. Bu nedenle, Oidipus'tan bugüne körlük en büyük cezalandırma araçlarından biri olmuş. Gözü oyulan esirlerin, önde tek gözlü bir rehber ile evlerine döndüğüne çok tanık olmuştur insanlık tarihi. Körlüğün, görenler için dünyaya açılan pencerenin kapanması gibi değerlendirildiğini düşünürüm. Kuşatılmışlık, boşluk, çıkmazlık. Hatta sadece görenler için değil, toplum ile aynı körlük algısına sahip oldukları için Cemil Meriç ve Aşık Veysel gibi körlerde de benzer bir bakış açısı vardır. O nedenle karanlık üzerimize giydirilen bir deri gibi. Bir kör olarak, körlüğün karanlık ile doğrudan ilişkisi olduğunu düşünmüyorum. Herkesin körlük deneyimi farklıdır ve karanlık körlükle gelen bir eşantyon değildir. Görmenin farklı yöntemleri vardır. Bugünlerde hayranlıkla okuduğum Jeanette Winterson'un "Tutku" kitabında, bu konuyla ilgili harika bir pasaj ile karşılaştım. Bazı görenlerin, körlüğe dair yorumlarının inanılmaz kafa açıcı olduğunu hissettim. "Normal olmayı" değil mutlu olmayı seçen bu harika yazarın ilgili pasajını buraya alıntılamsam bu yazı eksik kalır diye düşünüyorum:

“Gerçek karanlık daha kalın, daha sessizdir. Kalbinizle ceketiniz arasındaki boşluğu doldurur. Karanlık arkanızı sarıverir, siz adım atsanız da önünüzde bir boşluk yoktur. Karanlık mutlaktır. Karanlıkta yürümek su altında yürümeye benzer. Karanlık yumuşaktır, kadife gibidir. Tatlı tatlı boğar insanı. Pencerenin önüne kalın bir duvar örülmüş gibidir. Kör olmak böyle midir? Öyle sanırdım önceden ama olmadığını öğrendim. Düzenli olarak bizim oraya uğrayan kör bir satıcı, karanlık üzerine ürettiğim hikayelere güldü. "Karanlık benim karım" dedi. "Ben görmesine görüyorum ama gözlerimi kullanmadan.””

Burada Carlos Fuentes'in bir önceki yazımızdan hatırlayacağımız şu cümlesi adeta pasajı tamamlıyor:

“Hepsi de gözle ilgili, sanki başka organımız yokmuş gibi.”

Görenler gibi düşünen körlere alışmıştık ama görenlerin bizim gibi bakmasına ender tanık oluyorduk. Ne mutlu ki artık öyle değil. İnsanlar ezberlerini bozuyor, konfor alanını terk edip düşünüyor. Dişlerde elma kokuları çoğalıyor ve ben bir yazıyı mutlu bitiriyorum. İyi ki "Umut insanda" demişiz. İyi ki varız ve umarım şu gökyüzünün altında sınırsız bir yeryüzü üzerinde

yaşayacağımız zamanlar çabuk gelir. Bu aydan payımıza düşen güzellikleri aldık. Şimdi bir elma dilimi gibi pay etme zamanı bu güzellikleri. Yeni güzelliklerle yeni yılı kazanmak umuduyla. Mutlu yıllar şimdiden.

Saate Baktım

Habil Bozkurt

bozkurthabil@gmail.com

Sayı: 106, Aralık 2022

“Teknolojinin bu denli gelişmediği devirlerde yaşayan körler zamanı nasıl ölçüyorlardı?” diye vakit vakit düşünmüşümdür. Bilhassa güneşin hareketlerinden vakte dair bir mana çıkarmaya muktedir olamayan körler için saatin kaç olduğunu öğrenmenin, gören birine sormaktan başka bir yolu yoktu muhtemelen. Ya da eski saatli maarif takvimlerinde olduğu gibi rakamları nispeten kabarık ve dokunulabilir saatler, o devirde yaşayan körlerin bir nebze işlerine yarıyordu herhalde.

Günün birinde kabartma ve konuşan saatlerin icat edilmesinin o devirlerde yaşayan körler için ne mühim bir hadise olduğunu tahmin edersiniz. O günlerde kimseye bağımlı olmadan zamanı erişilebilir bir şekilde tutmanın verdiği mutluluk, bugün erişilebilir bir banka ATM cihazından para çektiğimizde, düzgün taranmış ya da seslendirilmiş bir kitabı erişilebilir bir şekilde okuduğumuzda yaşadığımız mutlulukla aynı bence. Fakat ben kabartma saatleri, konuşan saatlerden ya da saati öğrendiğimiz konuşan herhangi bir cihazdan farklı bir yere koyuyorum.

Bana göre konuşan saat benzeri cihazların saati sorduğumuzda söyleyen insanlardan tek farkı, düğmesine her basışımızda saatin o anda kaç olduğunu bıkmadan usanmadan tekrar etmeleri. Oysa kabartma saatlerde akrebin ve yelkovanın saatin ekranında yer alan noktaların üzerindeki konumlarına göre saatin kaç olduğu hakkında kendimiz bir fikir sahibi oluyoruz. Ve kanımca saate bakmak dediğimiz eylem tam olarak böyle bir şey. Konuşan cihazlar üzerinden yaptığımız şey ise saate bakmak değil, saati öğrenmektir. Ben bunun ayırdına günün birinde bir kabartma saat almaya karar verdiğim zaman vardım. Saatin kapağını her açışında, akrebin ve yelkovanın farklı bir noktanın üzerinde olduğunu hissetmek değişik bir duyguydu. Zamanın benim parmaklarımın ucundan akıp geçtiğini hissediyordum sanki. Hele bilmece çözer gibi elimde hiçbir konuşan cihaz olmadan, tamamen akrep ve yelkovanın hareketlerinden yola çıkarak saatin kaç olduğunu anlamaya çalışmak benim için başlı başına yeni ve farklı bir tecrübeydi.

İtiraf edeyim, ilk başlarda kabartma saat üzerindeki noktaların saat yönünün neresine düştüğünü algılayamadığım için kabartma saate bakarak saatin kaç olduğunu anlamam bir hayli zor oldu. Zamanla kabartma saatin çalışma mantığını kavrayınca bu zorluğu kısmen aştım. Bu sefer de karşıma saati sabit bir ayarda tutma meselesi çıktı. Kabartma saatimi sürekli kurcaladığım için bir müddet sonra yelkovan olması gereken yerden farklı noktalara kayıyordu. Bunu düzeltmek için gün aşırı kabartma saatimle telefonumun saatinin aynı rakamı gösterip göstermediğini kontrol etmeye mecbur oluyordum. Bu meselenin hakkından hala gelebilmiş değilim. Söz buraya gelmişken, okuyucularımdan bir zamanlar saatlerinin ayarı bozulduğunda onu tekrar ayarlayabilmek için herhangi bir erişilebilir referansı olmayan körlerin hallerini bir tasavvur etmelerini rica ederim. İsterseniz biraz da kabartma saatin çalışma mantığından bahsedelim.

Bu saatlerin ekranı kapalıdır. Ve kapağı açtığımızda karşımıza on iki adet noktanın yer aldığı bir kabartma ekran çıkar. Bu noktalar saat yönüne göre dizilmiştir. Üç, altı, dokuz, on iki rakamları çift noktayla; diğer rakamlar tek noktayla temsil edilir. Noktalar akrebe göre birer birer, yelkovana göre beşer beşer okunur. Mesela akrep saat 1 yönündeki noktanın üzerindeyse bu saatin 1 olduğu manasına gelir. Eğer yelkovan ve akrep saat 1 yönündeki noktanın üzerindeyse bu saat 1’i beş geçiyor demektir. Akrep 1 yönündeki noktanın, yelkovan 2 yönündeki noktanın üzerindeyse saat 2’yi on geçiyor demektir.

İşte körler uzun yıllar boyunca bu mantığa göre zamanı ölçtüler. Bugün çoğumuz kabartma veya konuşan bir saate ihtiyaç duymuyoruz. Elimizde bulunan telefon ve bilgisayarlar sayesinde zamanı ölçmek hepimiz için son derece sıradan bir iş haline geldi. Hatta telefonlarımızdaki ekran okuyucular, telefonun ekran kilidini her açışımızda, biz öğrenmek istemesek de bize o an saatin kaç olduğunu söylüyor. Yine de bugün bizim sahip olduğumuz imkânlarla sahip olamayan körlerin geçmişte neyi nasıl yaptıklarını ya da yapamadıklarını hatırlamakta, hatta bugün hala işlevselliğini koruyorsa onların hayatı daha erişilebilir kılmak için kullandıkları usulleri kullanmakta fayda bulunduğunu düşünüyorum. Bu yüzden hem hafıza tazelemek hem günümüzde de işlevselliğini muhafaza ettiğine inandığım hayatı kolaylaştıran erişilebilirlik yöntemlerinden söz etmek maksadıyla bu yazıyı kaleme aldım.

Eşit Şartlarda Rekabet

Yazan: Kenneth Jernigan

Çeviren: Ali Çolak

ali.f.colak@gmail.com

Sayı: 106, Aralık 2022

Bir zamanlar hayat sigortası satıyordum ve bu çok ilginç bir meslekti. Latin Alfabetiyle yazılmış fiyatları listeleyen büyük bir oran defterim vardı. Her zaman benimle gelip fiyatları okuyacak birini işe alacak gelirim yoktu. En nihayetinde geçimini sağlamaya çalışan bir satıcıydım, bir yönetici değil. Braille'e de aktaramazdım çünkü bunun için yeterli okuyucu ve zaman yoktu. Zaman olsaydı bile birkaç cildi sürekli taşımam zor olurdu. Yani bu pratik olmazdı.

Başka bir sorunum daha vardı: Şirket, yeni sözleşmeler ve prosedürler ortaya çıktıkça oran defterini değiştiriyordu. Peki ben ne yapacaktım?

Potansiyel müşterilerimden ihtiyacım olan bilgileri aramalarını isteyebilirdim ancak bu sorunlu olurdu çünkü defter sahip olmalarını istemediğim bilgileri içeriyordu. Onları aldatmaya çalışmıyordum ancak bir satıcıysanız, müşterilerinizden üreticinin kataloğuna bakmalarını ve ne tür bir fiyatlama yaptığınızı görmelerini istemezsiniz. Psikoloji bakımından kötüdür. Ayrıca, müşterilerimin çoğu istediğimi verimli bir şekilde bulamazdı. Ama daha da kötüsü, bana olan güvenlerini yitirirlerdi. Bunu yapmış olsaydım, sigorta işlerini halletmek için yetkin olduğuma inanmazlardı.

Ya bu problemi çözecektim ya da sigorta satmayı bırakacaktım. Bu arada, sigorta işini almaya çalıştığımda ilk şirket beni işe almayacaklarını ancak daha deneyimli bir acente adına

satış yapmama ve istersem komisyonları onunla paylaşmama izin vereceklerini söylemişti. Kabul etmedim. Sonra gittim beni işe kabul eden bir şirket buldum.

Oran defteriyle çalışmam için bir formül veya kısayol bulmaya çalıştım. Eğer bir sözleşmedeki yıllık primi biliyorsam, altı aylık primin (bir müşteri bu şekilde ödemeyi tercih ederse) onun %51'i olacağını öğrendim. Üç aylık prim %26, aylık prim ise %10 oluyormuş. Bu bilgi beni uzun yazılardan kurtarmıştı. Bir şeyin %51'ini, %26'sını veya %10'unu bulmak çok zor değil. %10 kolaydır, tek yapmanız gereken bir noktanın yerini değiştirmektir.

Sonra işin diğer ucundan, zor kısmından başladım. Belirli yaştaki bir bireyin belirli bir sözleşme için ne kadar ücretlendirileceğini biliyorsam, aynı sözleşmenin diğer yaştaki bir bireye neye mal olacağını belirleyebileceğim bir formül olduğunu öğrendim.

Keyfi olarak 26 yaşımı aldım ve (o yaştaki bir kişi için tüm hayat sigortası sözleşmesi primlerini ezberleyerek) 50, 60 veya başka bir yaştaki bir kişi için yarıyıllık, üç aylık veya aylık primi hesaplayabilirdim. Çoğunlukla on beş ya da yirmi çeşit sözleşme sattığımız için (birkaç egzotik şey vardı ama normalde satılmıyorlardı), ihtiyacım olan tüm bilgileri (sözleşmenin adı ve 26 yaş için yıllık prim) bir veya iki Braille kartına koyabilir ve cebime koyabilirdim, böylece kimse onlara baktığımı bile bilemezdi.

Rakiplerimin de bu tür verilere sahip olabileceği aklıma geldi. Oran kitabı oran kitabıdır. Bu yüzden düşündüm ki "Eğer bizim oranlarımız böyleyse, onların oranları nasıl acaba?" Bu yüzden bazı rakiplerimi bana sigorta satmaları için evime çağırdım ve sözleşmeleri hakkında bazı çıkarımlar yaptım. Çıkarımlarımdan bir formülü geliştirip denedim ve formülümün isabetli olduğunu gördüm.

Yağmurlu bir gecede, oldukça varlıklı bir adamı görmeye gittim, nispeten büyük bir hayat sigortası sözleşmesi satın alabilecek (ve satın almayı amaçlayan) birisiydi kendisi. Birisine çok iyi bir komisyon çıkaracaktı. Kıymetli şeyler her zaman onları isteyen insanlardan daha azdır ve bu durumda çoğumuz bu adamın sigorta işini istiyorduk ancak sadece birimiz bunu alacaktık. Ve bunu açıklamamız, kör olduğumu söylemeniz ya da "Bunu neden yapmadığımı size söyleyebilirim" demeniz önemli değildi. Sadece bir şey önemliydi: Yaptın mı, yapmadın mı? Test buydu.

Bu yüzden onu görmeye gittim ve o da bu sigortayı satın almayı düşündüğünü söyledi. Dedim ki, "Pekâlâ, eğer yaparsanız size bu miktara mal olacak."

"Diyelim ki" dedi, "Bunu yılda iki kez, altı ayda bir ödemeye karar verdim?"

"Bunu yapabilirsiniz" dedim ve "Eğer yaparsanız size bu miktara mal olur."

"Bu sigortayı diğer şirketten satın almayı düşündüm" dedi. "Pekâlâ" diye cevap verdim, "Onlar iyi bir şirket ve sözleşmeyi onlardan satın alırsanız size bu kadarına mal olacak." Ve ona diğer şirketin ve benim sözleşmemin avantaj ve dezavantajlarını elimden geldiğince dürüstçe anlatmaya devam ettim.

Sonra, dedi ki "Sana sigorta işimi vereceğim çünkü sanırım ne yaptığını biliyorsun. Geçen gece buraya hiçbir şey bilmeyen bir arkadaş geldi. Ona her soru sorduğumda, elindeki o küçük deftere bakmak zorunda kaldı."

Şimdi, ben de herkes kadar tembelim. Hepimizin buna eğilimi var ve eğer tembelliğin harcadığınız emekten verimli sonuçlar almak anlamına geldiğini doğru bir şekilde anlarsanız, tembel olmanın yanlış bir tarafı yoktur. Son derece uygundur. Ama birçok insan nasıl tembel

olunacağını bilmiyor. Önceden çok çalışırsanız, yapmak istediğiniz her şeyi yapmak için size daha fazla zaman tanıyacak ve bunu daha etkili bir şekilde yapabilir ve başka bir şey yapmak için daha fazla zamanınız olacaktır.

Eğer görebilseydim, muhtemelen hiçbir zaman tüm bu şeyleri avlamak ve akıl yürütmek için motive olmazdım. Ama yaptığımda muazzam bir avantaj ve imkân olduğunu kanıtladı. Yine de birçok insan bana sigorta satmakta engelli olduğumu söylerdi çünkü kördüm ve oran defterimi okuyamazdım. Ve bu konuda bir şey yapmasaydım haklı olurlardı.

Hayatımın bir bölümünde öğretmenlik de yaptım. Körler için bir okulda, kör öğretmenlere çok saygı duyulmadığı bir günde öğretmenlik yaptım. Soru şuydu: "Kendi ağırlığımı koyabilir miydim ve (özellikle) disiplini koruyabilir miydim?" Benim için işe yarayan bazı yöntemler buldum.

Birinci dersin başında öğrencilere bir konuşma yaptım. Onlara "Yeni bir ilişkiye giriyoruz" dedim. (Bu kulağa hoş ve bürokratik geliyor, değil mi?) "Yeni bir ilişkiye giriyoruz ve barış içinde yaşayabiliriz ya da savaşa girebiliriz. Barışçıl bir ilişkiye girersek hepimiz mutlu mesut yaşayabiliriz. Öte yandan, benimle savaşa girmeyi seçerseniz sahip olmadığımız bazı avantajlara sahibim. Siz de benim sahip olmadığım veya düşünemediğim bazı avantajlara sahip olabilirsiniz. Ama size benim avantajlarımın ne olduğunu söyleyeyim."

"Size ödev veririm ya da vermem. Size bir ya da iki dakika içinde büyük bir sıkıntı verecek ödevler verebilirim. Bir gün (şimdi anlasanız da anlamasanız da) karnelerinizde benden güzel not veya takdir varsa size yardımcı olacaktır, belki çok fazla işinize yaramayacaktır ama küçükte olsa etkisi olacaktır.

"Ama bunun ötesinde, benimle çatışmaya girmeye çalışırsanız beni gafiile almayı başaracağınız zamanlar olacaktır çünkü benim de zayıf noktalarım var. Yani bazen

kazanacaksınız. Ama bunun diğer tarafında ise şu var: Sizin de zayıf noktalarınız var, bu yüzden bazen kaybedeceksiniz ve ben de sizi yakalayacağım. O halde, benimle barış içinde yaşamaya çalışmanızı sizin için cazip kılıp kılamayacağımı göreceğiz. Eğer mümkünse barışı seçerim ama gerekirse savaşa girmeye hazırım." Onlara o konuşmayı yaptım ve derse başladım.

Johnny Lindenfellow adında bir öğrencim vardı, o zamanlar yedinci ya da sekizinci sınıftaydı. Her fırsatta aklına gelebilecek her türlü uyuzluğu yapardı ve bu konuda bir uzmandı.

Onunla mantıklı bir şekilde konuşmaya çalıştım. Ona iyi davranmaya çalıştım. Ona okulun ve insanlığın iyiliği hakkında yalvardım. Onunla uyumlu bir şekilde yaşamak istediğimi açıkça belirttim. Ama hiçbir şey işe yaramadı. Onunla iyi geçinmem mümkün değildi. Hiçbir şey fark yaratmadı. Aslında ne zaman ona bir ceza versem, kendi sertliğinin kanıtı olarak bununla övünüyor gibiydi.

Bu yüzden taktiklerimi değiştirdim. Bir gün hoşuma gitmeyen bir şey yaptığında, "Johnny, lütfen dersten sonra kalır mısın?" dedim.

Onun zevkten dört köşe olduğunu hissedebiliyordum. Onu öldürmeme izin verilmediğini, yapabileceklerimin bir sınırı olduğunu biliyordu.

Dersten sonra yalnızken "Johnny, seninle benim aramda uzun bir çatışma oldu ve şimdi sana ne yapacağımı söylemek istiyorum. Bildiğin gibi bu okulda diğer İngilizce derslerini de öğretiyorum. Yaklaşık iki saat içinde bir İngilizce dersi vereceğim ve o sınıfta birilerinin yaramazlık yapması için bir ortam yaratacağım."

"Bunu başarmanın bir yolunu düşünmek zor değil. Sonra yaramazlık yapan öğrenciye, "Neden Johnny Lindenfellow gibi iyi bir çocuk olamıyorsun?" diyeceğim. Seni bu okuldaki en nefret edilen çocuk yapana kadar bunu tekrar tekrar yapacağım. Her gün elli kez savaşıyorsun. Seni öldüresiye dövcekleri gün gelene kadar Derse girdiğim her sınıfa sana "İyi bir çocuk" diyeceğim. Her zaman savaşıyorsun."

"Bunu bana yapamazsın" diye itiraz etti. "Evet, yaparım!" dedim. "Bal gibi yaparım." "İyi geçinmek istiyorum" dedi.

"Ben de istiyorum" dedim. "Her ikisine de hazırım, barış ya da savaş. Bana psikolojik savaş ilan ettin ve artık bu konuda pasif olmaya hazır değilim. Şimdi tüm silahlarımı hazırlayıp seninle savaşa gireceğim."

"İyi geçinmek istiyorum" diye tekrarladı. "İyi" dedim ve iyi arkadaş olduk ve bir daha sorun yaşamadık.

Bu, disiplini korumanın bir yoluydu. Çocuğa zararı yoktu. Aksine ona faydası oldu. Kesinlikle bana faydası oldu.

Okulun dışında uygulanabilecek çok etkili bir teknik daha keşfettim. Bir gün bir öğrenci okul kurallarına aykırı bir şey yaptı. Ertesi güne kadar bu konu hakkında hiçbir şey söylemedim. Sonra dersin ortasında konuşmama ara verdim ve şöyle dedim: "Dün Frances, bu kuralı ihlal ettin ve cezan budur" diye belirttim. Başka bir kelime etmeden derse geri döndüm.

Kimse fazla bir şey söylemedi ama insanları düşündürdüğünü duyabiliyordum. Bir ya da iki gün içinde başka birini yaramazlık yaparken yakaladım ve iki gün boyunca bundan bahsetmedim. Bir dahaki sefere üç gün gitmesine izin verdiğimde, sonra bir hafta, sonra iki hafta ve sonra üç hafta. Böylece suçlu, suçunun tespit edilip edilmediğini asla bilemezdi ve gerilimin ıstırabı zevki önemli ölçüde azaltırdı.

Öğrenciler yakalanıp yakalanmadıklarını ya da baltanın ne zaman düşeceğini asla bilemezlerdi. Çoğu zaman öğretmenler bir zamanlar öğrenci olduklarını unuturlar ve bazı öğrencilerin yürütürken zevk aldıkları ve her zaman kazandıkları psikolojik savaşa herhangi bir yaratıcılıkla karşılık vermezler.

Sınıfımda bir kuralımız vardı. Eğer birisi bir şey getirip orada bırakırsa ve ben onu bulursam, o kişi oturup bir küt kör kalemi ve iyi hizalanmamış eski bir tablet kullanarak bir sayfa dolusu tam Braille hücreyi yazmak zorunda kalırdı. İşin benim yanımda yapılması gerekiyordu, böylece bireyin işi bitirdiğini biliyordum. Birisi sınıfa kitabını, kağıtlarını veya ders için getirilmesi gereken herhangi bir şeyi getirmediyse aynı kural geçerliydi.

Bir keresinde kütüphanede görevliyken son sınıf başkanı bana yazılı bir kitap özeti getirdi. Kütüphane masasından çağrıldım. Saatin sonunda ayrıldığımda özeti yanıma almayı unuttum. Ertesi gün İngilizce dersime geldiğinde, bana özeti veren öğrenci masama doğru yürüdü ve özeti bana verdi. Tek kelime etmedi. Sadece önümde durdu. Belli ki bütün öğrenci arkadaşlarını hazırlamıştı. Herkes öylece oturdu ve bekledi.

"Beni suç üstü yakaladın" dedim. "Dahası, başka bir şey yaptın. İşini sulandıracak hiçbir şey yapmadın. Gelip benden bir şey yapmamı istemedin. Bana bir konuşma yapmadın. Sadece kanıtları getirdin ve ortaya koydun. Bu nedenle, bugün kütüphanede tablet ve kalemi getireceğim

ve gelip masanda oturacağım. Senin yanında her bir noktayı basacağım ve tamamlanmış sayfayı sana sunacağım."

Bu tiyatroyu bilerek planladığımı, kitap özetini bilerek yerleştirdiğimi ve yaptığı şeyi yapacağı umuduyla hesaplı bir şekilde unuttuğumu söylemek isterdim. Ama hayır. O kadar sivri zekalı değilim. Ancak bu deneyimden çok güzel dersler çıkardım, aynı olayın bir dahaki sefere olacağını varsayarsak elbette. Harikalar yaratmıştı. Öğrencilere esnekliğe eğilimli olduğumu, kibirli olmadığımı, koyduğum kuralları ciddiye aldığımı ve kuralların üstünde olmadığını hissettirdi. Çok olumlu etki yarattı ve eğer bunu düşünecek bilgeliğe sahip olsaydım, kesinlikle olduğu gibi sahnelerdim. Ama yapmamıştım. Sadece durumdaki olasılıkları gördüm ve onlardan yararlandım. Hikmetli birisi, şansın fırsat ve hazırlığın bulunduğu yer olduğunu söylemiş.

Körler olarak birçoğumuz giremediğimiz işlere girebiliriz ama giremiyoruz çünkü başkaları tarafından bize yetkin, etkili ve verimli olamayacağımız söyleniyor ve biz de buna inanıyoruz. Bize en basit rutin görevleri yerine getirdiğimiz için "dahi" olduğumuz söyleniyor ve bu sözde "iltifat" ile gurur duyuyoruz.

sıkça potansiyel eşitliğimizi önemsiz bir şey için satarız. Örneğin, yağmur yağıyorsa ve bavullar bir kapının hemen önünde ve kolayca erişilebilen bir arabaya yüklenecekse, mükemmel derecede sağlıklı bir kör kişi kapalı bir yerde beklerken gören bir kişi şöyle deseydi, neredeyse hiç kimse bunun hakkında bir şey düşünmezdi: "Sen burada dur. Arabayı ben yüklerim." Islanmak hoş değildir, özellikle de yeni preslenmiş kıyafetleriniz varsa. Biliyorum. Ben de yaşadım. Ve eğer kimse sizden yapılması gereken her ne ise onun için yardım etmenizi beklemiyorsa, bu az beklentiden faydalanmak cazip gelebilir.

Bu, hayatta başarılı olmak için nasıl davranılacağını bilecek kadar mantıklı olma meselesidir. Eğer o kapıda durmamdaki amacım, arabayı yüklemek için sadece bir kişiye ihtiyaç

duyulduğu ve herkesin ıslanmasının bir anlamı olmadığıysa, sorun değil. Ama eğer amacım kör olduğum için durup beklemekse, bir dahaki sefere eğit muamele görmediğimde Şikâyet etmeye hakkım yok.

Mesleki anlamda başkalarıyla gerçekten eğit Şartlarda rekabet edebileceğime inanıyorum. Bir sorunum olduğunda, bunun nedeninin herhangi birinin bana kötü ya da kaba olmak istediği için olduğuna inanmıyorum. Çünkü insanlar benim Şu ya da bu Şeyleri yapmamın beklenemeyeceğini kanıksamıŐlar. Ve bazen benim de bazı Şeyleri yapabileceğime inanmadığım oluyor.

Başkasını ikna etmeden önce kendimi ikna etmem gerektiğini biliyorum. Başkaları kadar iyi geçinebileceğime gerçekten inanmalıyım. Buna inanmadığım sürece, diğer insanların buna inanmasını nasıl bekleyebilirim? Büyük ölçüde, gören toplum bana ve diğer körlere kalplerimizde kendimiz hakkında inandığımız Şekilde davranacak.

Kaynak:

İlk yayımlandığı yer: THE FREEDOM BELL NFB Tanecik Kitapları 2

Tarih: 1992

Editör: Kenneth Jernigan.

Bir Programcının Günlüğü

Sarper Arıkan

sarperarikan@gmail.com

Sayı: 106, Aralık 2022

Merhaba sevgili okurlar.

Aramızda son dönemlerde programlama konusunda hevesli arkadaşlarımızın olduğunu görüyorum. Programlama macerasında kendine başarılı bir yol çizmekte olan arkadaşlarımızın da olduğunu biliyorum. Ancak bu süreçlere yeni adım atacak arkadaşların nereden ve nasıl başlayacakları konusunda net bir fikre sahip olmadıklarını düşünüyorum.

İşte bu çerçevede sizlere kendi programlama maceranızda şahsi deneyimlerimden de hareketle nereden ve nasıl başlayacağınızı kısaca anlatacağım.

Kişisel Hazırlık Süreci

Yaşamımızda birçok konuda kararlar vermek durumunda kalıyoruz. Verdiğimiz kararlar doğrultusunda elde ettiğimiz çıktılar ile hayat deneyimlerimizi yönlendiriyoruz. Tüm bu döngüsel süreçlerde içinde bulunduğumuz durumlar ve sonuçlar ilişkisinde bir bakıma analitik düşünürken buluyoruz kendimizi.

Aslında yazılım geliştirme süreçleri de yaşamla iç içe geçmiş ve kendi kişisel yeteneklerimize göre şekillenen bir konu. Kendi kişisel süreçlerimizde programlama kafasıyla hareket ederken bazı özelliklerimizi geliştirmemiz faydalı olabiliyor. Gelin, kısaca maddeleyelim.

- Sabırlı olma: Bizim hayatın içinde aldığımız kararları yönetirken sabırlı olabilmeyi becerdiğimizde elde ettiklerimizin kendimize neler kattığını daha etkin gözlemlene şans buluyoruz. Programlama aşamalarında da benzer bir anlayışla yaklaştığımızda, çıkan sorunlara karşı daha etkin çözümler üretebiliyor ve programlama öğrenim döngünüz içerisinde yeni şeyler keşfetme şansı bulabiliyorsunuz. Çünkü yazılım geliştirme aslında eşittir sabırla hareket etme diyebilirim.

- Araştırmacı olma: Bir birey olarak yeni bir bilgiyi araştırma ve o bilgiyi sorgulama yetisine sahip olma becerileri, yazılım geliştirme aşamalarında yeni evrenleri keşfetmenizde yardımcı olacaktır. Öyleki programlama süreci bence%10 kod yazma, %90 araştırma üzerine şekilleniyor.
- Yaratıcı olma: Yaratıcı olma meselesi bir ürün ortaya koyarken sizin mevcuda yeni ne kattığınızla veya olmayan bir ürün geliştirirken neyi farklı yaptığınızla ilişkili bir durum. Örneğin, hepimizin zaman zaman kullandığı Uber hizmetini düşündüğümüzde tek tuştan oluşan bir arayüzle insanların taksi çağrılmalarına imkan veren bir fikirle ortaya çıktığını biliyor muydunuz? Bu sebeple ne fikir ortaya koyarsanız koyun, asıl mesele yenilikçi bir bakış açısıyla konuya yaklaşmanız.
- Basit düşünme: Aslında sorunlara çözüm ararken basit bir bakış açısıyla yaklaştığınızda, etkilerinin büyük olabileceğini görüyoruz. Sözelimi, Uber taksi çağırma hizmeti örneğinde de olduğu gibi. Arayüzde tek bir düğmesi olan ve o düğmeye tıklandığında aracın kişiye ulaşması mantığına dayanıyor. Ne kadar basit ve anlaşılır değil mi?
- Çevrenize karşı duyarlı olma: Bence çoğu yazılım geliştiricisi arkadaşta gördüğüm bir eksiklik, sosyal konulara karşı olan bakış açıları. Öyleki sosyal çevrenizde olan biteni takip etmeden, sadece aldığınız işler doğrultusunda hareket ederseniz sadece karar ve netice döngüsünde kalır ve duyarsız bir geliştirici olabilirsiniz. Ancak bu durumun tam tersine sizler toplumsal olayları takip edip kendiniz sorunlara çözüm oluşturabilecek projeler ortaya koyabilirsiniz, o vakit herkesten bir adım önde olma şansınız doğabiliyor.
- İnsanlarla iyi bir ilişki kurabilme: Yazılım geliştirme süreçleri aslında bir bakıma tek başına yürütülecek bir işlemler bütünü olarak görülse de zamanla birden fazla kişiyle aynı projeyi geliştirme durumuna dönüşebiliyor. Dolayısıyla sizin bir takım anlayışıyla hareket edebilmeniz ve yeni insanlar tanımaya açık olmanız önemli. İster kendi projenizi geliştiriyor olun, ister siz bir projenin parçası olun, çevrenizle bir ağ oluşturmanın

faydasını ilerleyen süreçlerde göreceksiniz. Boşuna dememişler, “Yaşamdaki en büyük yatırımınız insanlarla olan ilişkileriniz” diye.

- Maymun iştahlı olmama: Aslında kendi deneyimlerimden hareketle, zamanında yaptığım en büyük hata birden fazla konuyu aynı anda öğrenme çabası veya geliştirdiğim projelerde “Şu da olsun, bu da olsun” kaygısı. Çünkü siz birden fazla yazılım dilini aynı anda öğrenmeye kalkarsanız, zamanla beyniniz “Bir dur” diyecek ve işin başında sıkılacaksınız. Bununla birlikte, geliştirdiğiniz projelerde özellik ekleme derdine düşerseniz o proje hiç bitmeyecektir. Bu noktada öncelikle adım adım gitmeniz ve temel mantıktan hareketle eğitim döngünüzü başlatmanız faydalı olacaktır. Örneğin, html, css ve javascript dillerini eş zamanlı öğrenme çabasından çok önce html sonrasında css ve javascript dilleriyle ilerlemeniz daha etkin bir öğrenim deneyimi yaşamınıza katkı sağlayacaktır.
- Dil becerilerine sahip olma: Yazılım geliştirme süreçlerinde ilgili yazılım diline yönelik dokümantasyonları algılama ve gelişmeleri takip edebilmeniz için yabancı dil bilmeniz faydalı olacaktır.
- Bilgisayar kullanım becerilerine sahip olma: Bence en önemli hususlardan biri bilgisayar teknolojilerine ve ekran okuyucu mantığına ve kullanımına hakim olabilmemiz. Çünkü ekran okuyucuyu iyi kullanabilme ve kullandığınız bilgisayar sistemlerini iyi tanıma, sizin yazılım geliştirme süreçlerinde yardımınıza yetişiyor. Sözelimi, bir komut satırıyla çalışırken geçmişi okuma ve verdiğiniz komut sonrası çıktılarını panoya kopyalayabilme becerileri, ekran okuyucunuzu ne kadar etkin kullanabildiğinizle ilişkili olacaktır.

Yazılım Diline Karar Vermek

İşte geldik asıl meseleye, “Hangi yazılım dilinden başlayacağız?” konusu. Aslında tam bu noktada şunu belirtmeliyim. Yazılım diline karar vermeden önce “Bir algoritma nasıl kurulur ve algoritma nedir?” kavramlarına bir bakmanız önemli olacaktır. Yaşamda her şeyin bir algoritma

olduğunu ifade edersek, işin teorik kısmından başladığımızda yeni bir dil öğrendiğinizde karar mekanizmalarıyla çalışma ve döngüsel konularda bir adım önde oluyorsunuz.

Sonraki aşamada kendinize şu soruları sorarak doğru yazılım diline karar verebilirsiniz:

- Hangi platform için yazılım geliştirmek istiyorum?

Cevap: Web teknolojilerini kullanarak yazılım geliştireceğim.

İlk öğrenmem gereken ne olmalı?

Cevap: Temel işaretleme dili olan html ile başlamalıyım.

Yaptığım projeleri nasıl dinamik ve kullanıcı etkileşimli hale getirebilirim?

Cevap: Sunucu taraflı bir dil öğrenmem gerekiyor. Bu noktada php, node.js veya python temelli dil yapılarını tercih edebilirim.

Uygulama arayüzünü nasıl biçimlendirebilirim?

Cevap: Bir biçimlendirme dili öğrenmeliyim. Bu noktada da css bana yardımcı olabilir.

Evet değerli okurlar, programlama maceranızda sizlere yön vermesini umduğum bilgileri aktarmaya çalıştım. Bir sonraki yazıda buluşmak üzere...